Государственная библиотека

9-ча ДЕКАБРЕ ХЬАЕЛЛ КПСС ЦК ПЛЕНУМ

МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

Свет Арадувл 1923 шера дена

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-Іалгіан обкома, Нохч-Іалгіан АССР Лаккхьарча Советан Министрий Советан орган. Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

№ 116 (2845). Шоатта. 7 декабрь 1963 шу. Мах 2 кеп.

КИЙЧЪЕ ТЕХНИКА БІАЬСТАН БАЛХАШТА

Хозза дикача хьоххамашца чакхдаьккхар вай республикерча кхьаьсегамхоша ух шера юртбохама шу. Ахка йоаччне хиннадале а тоьлл дика хьуна, кьадир цар ялат, шекара свежла, кхийола культураш, уж ханнахьа чуййар, пачхьалкхенна шийтта миллион пуд гаргга ялат деллар. Пхоаг1ачу шера бІаьсти дІаюоргйола ерриг культураш хьуьжара эшна хьалаш Іалашдеш боаьх хІанна лаьттанна балхаш дерашсихха техника кийчъеш ба механизатораш.

БІаьстан балхашта кийчо яра эгтара а лоарх1амердар ханнаьха техника тоаяр хилар кхета а деш цу г1улакха ч1оагІа оарцаг1баьнаб хьалха автохамашкара механизатораш. Дика лел из болх Наурски производственни управлене колхозашкен совхозашкен. Планах ух шера IV кварталера тоае езаш хиннача 1047 трактор ноябрь бутт бовш тоаяраш 422 а 40 процент мара ян. Иштта ледара лел комбайнаш, тракторни сеялкаш, кхыйола юрта бохама техника тоаяра балхаш а.

Кьаьстта эсала лел техникана ремонт яра г1улакх Шавла, Наьсарен, Шелковски производственни управленне колхозашкен совхозашкен. Планах IV кварталера тоае езаш хиннача тракторех кхоьалгІа лаьца а тоьлыш цу управленеи боахамаша. Кіеанга я цига ремонт яь комбайнаш а кхыйола техника а.

Кхашкара гуйрана балхаш бІастедаьлнаш. Лаьттанара балхаш дерашта хьалхашка лаьтта деххарех цхьаьнна а дан хІанн бІаьстан балхашта техника кийчъяра лоарх1амера г1а лаьрхІа йиш йолаш. Производственни управленеи колхозлой, совхозийн колхозийн куьгалхой, берригача механизаторий деххар да берриг нна т1а а бахийта хаднаьха техника тоаяр. Цхьаьккха трактор, комбайн, сеялка, трактории нух, кхыйола механизмаш хила йиш яц ремонт яьза.

Техника хаднаьха тоае вІаш1ехьлаьрдга ремонтин балхаш боьхьона вІаш1ехьлаьха хьуьле. Хіара колхозе, совхозе бохьона белгалдаь хила деза малагІча механизмашна малагІа ремонт ш1, из мича а маца а сргьа.

БІаьстан балхашта техника кийчъеча хана боахамий куьгалхоша цІакхха а дицдаьлийта йиш яь комбайнашта, сеялкашта, нохараште ремонт елга март — апрель бетташка ергьа яхаш т1ехьа а доахаш дІадахча шерашка дьа г1алаташ укх шера де йиш ца хилар. Царна ха деза дІаюов культурашн хьуькъаша трактор а, нух а, сеялка а, культиватор а цхьатарра лоарх1ам хилари ерригача машинашта цхьатарра ремонт е езаш хилари.

Дадахача шерашка каст-каста шийлуш дар бІаьстан балхаш сихлемнача хана трактор ехь а е ехь кхай т1а латташ. Из хул техникана бохьона ремонт ца яьча, «тоьлргдар из-м», яхаш балхаш леладелча. Из г1алат а кхы хургдоаш вІаш1ехьлаьха деза укх шера ремонтни балхашн. Боахамий инженерий, механикий, бригадир деххар да механизмаш тоьвча хана хІара денна уж мишта тоьюо хьожаш хилар. Бохьонца тептаме йолаш цхьаьккха а оатхьа яллийта вин ш1 механизмех ца хувцаш, ремонтера араьнарашка хьожаш лаьрхІа комисси хила еза хІара боахамо.

Техника тоьвеш боахкача механизаторий болх дукккача дакъе «Сельхозтехника» балхах тийша ба. Нагахьа санна цо эшаш йоло оатхьалаш материалаш ханнаьха да лоатт айойя механизаторий вІаш1ехьдарегдар ханнаьха техника тоае. Цудухьа «Сельхозтехника» болхлой деххар да кхайкарга ца хьежаш шоаш уха а ухаш боахамий мастерскешка техникана ремонт мишта ю хьажа а механизаторашта новкъостад е а.

Ремонт а яь мастерскера механизмаш араьнхача доалаш дац боахамий инженерий, механикий, бригадирий г1улакх. Цар деххар да хІара тоьяь комбайн, сеялка, нух, кхыйола машин бохьона дьатта а хьекха мукъъюаргйоацача тайпара дІаоттае а даян цунга бІаргларкха а.

БІаьстан балхашта техника кийчъяра дувьзаренна да кадраш кийчъяр а. Наьсарен производственни управленеи «Октябрь 40 шу» яхача совхоза Долакха - Юртарча отделене укх гураха эгтара балхаш сиденнача хана 4—5 ДТ-54 яха трактор дьатта тракторташ боацаш, дукккача боахамий трактораша кадраш ца хиларах цхьан сменах мара балхаш дацар. Из дин е ца долийташ хІанзае а йоакхо е еза тракторнисташ а кхыйола механизатораш а кийчбара, цхьаьккха а механизм хила йиш яь т1аха саг ца хиларах болх ца беш.

Ломма хьаелл химической промышленность дІахо дег1аойолаяра дош дувцаргдола КПСС ЦК Пленум. Бокхха лоарх1ам болаш да из дош дІахо юрта бохахм дег1аболабабара, хІанна лаьца мишнарабар удобреннеи дукхагІа мел лу дукхагІа беркат лу лаьтта. Цхьабакъда, химек бохьонца пайда эша а йиш хургьаш дика кийчъяь техника ца хиічча. Цу духьа колхозийн совхозийн ерригача техника тоаяь а бІаьстан балхашта кийча а хилийтара т1абахийта беза берриг яш.

Механизаторашн, чехкагІа тоае техника!

КПСС ЦК ЧУЙОАГІАЧА ИДЕОЛОГИЧЕСКИ КОМИССЕ

Театральни искусствацеи драматургеней хетаьь яр укх деношка хинна КПСС ЦК чуйоагІача идеологически комиссе заседаеи. Керттера теркам т1абахийтар цига къаьхьегамхоша коммунистически кхетам балара дакъе театра лоарх1ам лаккхареи цуи идейно-художественни достижеи хьаьхьарча дешаьта.

Заседане хьийкабар литератураи искусствеи деятеллаш, союзни республикаи компартей Центральни Комитетей идеологически дешаьта бола секретараш, городийл, областий, краий партийни комитетей идеологически болх лелабу секретараш, культура министраш, дешара министраш, кепа йоазон викалаш.

Доклад йир СССР культура министра Е. А. Фурцевас.

Доклад ювцаш къамьалаш дир драматургаша Н. Я. Зарудне, В. С. Розова, К. Я. Финна, А. В. Софронова, И. В. Штока, Т. Ахтанова, парте Московски городской комитета секретара Н. А. Кузнецова, поэта А. А. Прокофьева, Украина КП ЦК Іилмаш культурай отдела заведуюче Ю. Ю. Кондуфора, критика Е. Л. Суркова, Советски Эскара Центральни театра керттерча режиссера А. А. Попова, «Советская культура» яхача газета керттерча редактора Д. Г. Большова.

Доклад ювцача йиштта дакъа польцаи С. В. Михалкова, Ю. П. Киселева — къонаха зрителла Саратовски театра керттерча режиссера, В. Ф. Пименова — «Театр» яхача журнала керттерча редактора, Л. С. Вильева — Пушкина цІерахча Ленинградски академически драма театра керттерча режиссера, Ю. А. Зубкова — «Театральни вахар» яхача журнала керттерча редактора, А. И. Попова — РСФСР культура министра, Г. А. Товстоногова — Горьке цІерахча Донскаха драматически театра керттерча режиссера, драматурга А. Д. Салынскен, И. В. Соболевеи, Г. Я. Киселева — Белоруссе культура министра, В. С. Битюкке Свердловски драматически театра керттерча режиссера, СССР халкъа артиста М. Ф. Астангова.

Доклад йийца йоаллаш къамьал дир КПСС ЦК секретара Л. Ф. Ильичева.

(ТАСС).

Химена—шерра никъ!

Фоторепортаж

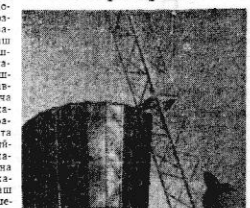

Къаьхьегама кердача толамашца накъа болх КПСС Центральни Комитета Пленума Грозненски химически заводе керда Пирсашъ хьалеш боахка Пишлолнхой монтажникаша. № 7 йолча г1ишлой-монтажни управленне дукхагІа йолча бригадашеи участкашеи хьогге а кхоачашъяьй ноябрь бетта план. Цар дика кийчо яьй Іана замалакъарча шийлача хана балхаш дара, хьалхагІа сиина балхаш юкъаг1ДЗасаш цар шелал эттаяр аьина.

ХьалхагІа а сиина социалистически хьаьхьалхе шийла лоатташ я Владимир Михайлович Пережогин керте латта, йоккха еше а, ч1оагІа барт тайна йола монтажникий бригада коллектив. Деррига монтажни балхаш т1ехика кхоачашъ бригадо.

Массане а хьоххам эца мегар г б о л а ш шоай болх дика бу № 1 сиина т1а шоаяа гуча монтажникаша Евгений Коломыйцевен (лохехьардар) Юрий Семеникоси. Полиэтиленни синтетически дербаташи дера цехашта а спирт дакхха ра полиэтилена оцениш ц1ехьа а эшача кердача г1ирсий металлоконструкцеи вІаш1ехьйоххаш ба уж хІанз. Шелал яр аьина, доГІа деллар аьина, ч1оагІа муч а хьежар аьина болх лаьгІболийташ бац опыт йола монтажникаш. Область партийни конференци хьаеллача деношка лоадама хІама на эшаш шишша балха норма кхоачашйир цар.

Йоккха опыт йолаш болхло-монтажник ва бригадир В. М. Пережогин ше а, Хіанз а цхьа-йоача бригадашка хуьлаш долча бесса, «комаида» теларах кхоачам а ца беш, бригада берригача членаша цхьана хьинаре къаьхьегаш ва из. Массанена а хьоххам луш бу по ше беш бола болх. Керда хьалбена г1ирса конструкцеи вІаташ1ойохкара кулгалдеш гу шоана В. М. Пережогин (лаккхьарча сурта т1а).

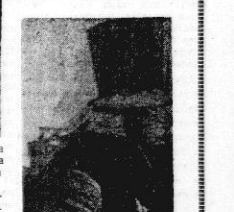

Бригадера керттера саг электросварщик П. Д. Кипиева (ьаттехьара сурт). Ерригача бригадо беш бола болх дика хуьлу цунах т1ийша а. Конструкцеи дика вІаш1ехьлаьхкаяле а, уж хоттийла во доІу берриг болх а во хургба. Опыт йолаш волча электросварщика болх во барах из болх брак бац мотни хІаннаьца хьа хиланза я.

КПСС ЦК Пленума сийна яьржача яьье хьалхле яккхара а шера программа хаьал хьалха кхоачашъяра а къонсам доаттабеш я хІанз бригада коллектив. Г1ишлохкоша-монтажникаша доахача къаьхьегама толамаш ч1оагІа хамбеш ба Грозненски химически завода химикаш. Керда г1ирсаш ьъал-делга сихагІа йистедаларга хьежжа Дьаьхенга кастагІа дІакхоачаргьа геттара ч1оагІа эшаш йола химически предприятей продукци.

А. ТАРАСЮК.

Н. Кобишашвле сурташ.

АРМЕНЕ ЗАВОДАШКА

Цул хьалхарча деррисача вохрІ шера дахийтачул иттаза дукхагІа рузьқа дахийтад 1959-ча шера дена Армянски ССР химе предприятеи хьалъярга. Заказвазъе хьаеш йолча химически продуцеи дика дацна хьадер Армянски республика я хІанз.

Оаха меккз тед синтетически хлоропренови каучук, полихлоранилах як хІамаш, органически синтеза продукташ, полимеризационни пластикаш, ацетиледеллюлоза, ацетатан дьяри, кальце карбиди цунах хьаю хІамаши, меламин, синтетически корунд, тайп-тайпара резина-технически хІамаш, каустически сода, серни кислота, аммиах, азотни удобренеш.

Юрта бохахма эша хІамаш хьаеш яраш, карттерча дьакъа, республикера эттара дохкагІа йола пи предприяти я — Мясниковски цІерах йола Кировакански химически-Алоаердски медьно-химически комбинаташ.

Кировакански цара-шерда-цера итташ эзараш тоинаш азотни удобренеш а, хІаьта ишшта боамбе ла дІадаккхара геттара дика йола кальце цианамид а хьаю. Алаверди комбината цера эзараш тоинаш суперфосфат лу юрта бохахма. Хьадаюа соадуьл соминаш комиссийн бешамашта ч1оагІа эшаш йола молхаш — медни купорос хьаелла.

Кировакански химически комбинате керда проект кийчъяьй цу проектах пхезза алсамъала еза цига хьаеш йола азотни удобреней. Уххаза хоадам бечаа лоарх1аме хургьа керттера бедал шийх хулаш йола Іалама газ. Из газ Азербайджанера Армене хьаухкалга х1аннзе а вІаш1ехьлаьнна.

Синтетически каучукга С. М. Кирова цІерахча Еревански заводе промышленни хьаеле дукхха ыше йолаеннай керда г1ирсий кротилин. Из хьаяра метод кийчъяьй Армянски юртбохахма института Ілмахой группин. Целинни хрве керда гербицида баьча тоххамах гучадьаьнна ялатий культу, решта юкъера оасар доказара из геттара дика хилар. Дьаьа лоарх1амаша хьаьхьокх кротилина х1ара гектара г1ара хьуькъам 3—4 центнер сообразкхаш хилар.

Нина НАДЖАРОВА,
Армене совнархоза химически промышленности управленне пла ново-технически отдела начальник.

ДЕКАБРЕ ТХОАЧАШДУ

«Октябрьнефть» яхача НПУ промысла — ловушкеш ч1оагІа рабьта э хинна хьалаллаьдкастта хьаеллаергйолна КПСС ЦК Пленума керда къаьхьегама толамаш накъа дахара кремлин-завода коллективо бабтехьаеш.

Мехкадьаьтта газ яккхара цхьайта бетта план 19-ча ноябре хоахчаш а яь цу декабрь ден дискаре бетта чотах болх беш бу уж. Хіиттае планаш совгІа дукхха тоннаш «Іаьржа дошуь» дьаьккхаз. Къаьхьегама оварле 3,8 процент дакхъеначаьл, мехкадьаьтта тоннага дІабода мах лохбар бахьан долаш пачхьалкхенна 30 эзар сом ахча ухоадьа.

Пленума сийна лаьцача яьье хьалхле деллаю дийнахьара норма кш 125 — 127 процент хоахчашъеча мастера-хоачаниста новкъоста Ноговиков Николай Сергеевача кулгалдена коллективо.

Промысла мехкадьаьтахоша дош деннад Пленум хьаеллача дийнахьа планал совгІа дукхха тоннаш мехкадьаьтта дакккха. Дин дукхагІа хоахчашъяьй ноябрь бетта хоахчашъяьй 20 геолого-технически совгІа мероприяти.

Г. ЛУКЬЯНОВ.

СТОЛИЦА ХИМИ

МОСКВА, 2 декабрь (ТАСС корреспондент). Московски мехкдьаьтта чакхдоахача заводе болх бе йолеинай мехка эттара йоккхачІа йола дизельни дооагор сеиснтий соединенеех лица цІендеш йола установка. Дьаьа тоххамаша хьаьхьокхад кердача дооагоро двигателаша болх беш йоаккха ха дукккха а йІаьхьергхилар, Москвера фо цІенагІа хулийтаргхилар. КПСС ЦК декабрьски Пленума луш дола къаьхьегама совгІат да из.

ДУККХАНЕЙ ХЬИНАРЦА

Ноябрь бетта хьалхарча ятт дийнахьа болх дика лелаьар мехкдьаьтта аппаратура еча цеха хьалхарча учаске. Цейна хьалхарча а цул т1ехьяра а деношка лаьхьаьлар мехкдьаьтта оборуде. Программа хоахаш ца еш йисара кхара а беиига. КПСС ЦК Пленума къаьхьегама совгІаташа накъа а бала беам цу хьалхара нуйира участка котельщикаш, сварщикаш. Планах 784 тонн мара ца хиначча метте, ноябрь бетта 824 тонн мехкдьаьтта аппаратура кийнбар участка коллективо.

Тіеидика болх бир Станислав Русакова бригадо. Конструкцеи ч1оагІа хала вІаш1ойола еза ши колонна вІаш1ехьеллар цо, цирех хьалхара яр 70 тонн хуьлаш шоллагІъяр 94 тонн хуьлаш яр. Болх дика барца белгалбаьлар котельщикаш новкъостий Юрий Сазин, Николай Филоненко, Анатолий Пахнев.

ДоттагІан долча Индема 40 оарахьил дола колпачком колонннаш оарахьил хилар Николай Репина бригадо. Хіинца хьалхара дикен хоахачашдар закза. Бригадирал сеаанга уххаза дикача къаьхьегама белгалбаьлаш Корней Саенков Дмитрий Васильев.

48 тонн дозал дола биометаллически колонна ец хилар Иван Шевикова бригадашца котельщикаш. ЦІерах Пленума сийнена эттача вахте геттара дика къаьхьайгар Владимир Потрошкова, Николай Ластовске, Анатолий Куликова.

Котельщикий болх хоачашбу сварщикаш Константин Чистяковс, Цар дика а дика а дола бахьан. Уххаза болхаш къаьстта дика дарца белгалбаьлар вежарий Алексей Викторов Звонкие, марш сесагІа Александр Раисен БагаевагІар, Николай Мироненко, Владимир Грибов, Анатолий Яндыков, Мария Шевцова, Зинаида Ныркова, Николай Шарузд, Иван Вочариков, Сергей Казаков.

Геттара дика къаьхьайгар участка коллективо ноябрь ехь а хьежарга хьаьхьокх мерз! по декабрь бетта. Мэшша мехкдьаьтта аппаратура дІахоачайтарьга Дьаьхенга.

К. ТИМОФЕЕВ.

Сийлен вахте

Грозненски локомотивни депо болхлоша шерра социалистически яьь йоккхачІа КПСС ЦК Пленума сийлен ца накъа бахара. Поездаш маьхулла дикагІа лелае къаьхьег машинисташа, хІаьта кондуктораш пассажирий хьашташ ххоачашде г1ерт.

Къаьхьегама доккхий толамаш дахара хьинарн ниэи ца хьоххеш болх беш ба коммуйистически къаьхьегама ударникаш Шамсадов Або, Латышев Иван, Петров Владимир, Шабазгиреев Вахид, Абдусаламов Заинди, ишгта кхы дукккаш а. Сменни норман 125—130 процент кхоачашъю цар сийлен вахте а этта.

Г. АНОХОВ.

«...Химе новкъосталца сихагIа а аттагIа а кхоачашдулу коммунизм хьалъяра эггара лоархIамера декхараш...» Н. С. ХРУЩЕВ

ЙОККХА ХИМИ ДЕГIАЙОАЛАЕРГЬЯ

Химически промышленность дIахо дегIарга а химически продуктехя материалеи вай мехка хилъча боахаме шерра пайда эцара а хьакъсахара дош дувцарглаш боча КПСС ЦК Пленум хьаелларгIя аьина хинна хоам Iалъмаге чIоагIа раьна хинна тIайийар Къалбаседа - Кавказски Совнархоза химически мехкалъта чакхдоахачеи промышленносто управленне коллективаша.

КПСС ЦК декабрьски Пленума яха йоагIлача тайпара мехка эггара духьа Нохч-ГIалгIай мехка эггара хьалха яьх йолайир хьалха латтача коллективо — Грозненски крекинг-заводо.

Цу денга дикача кхъхьегама совгIаташа накъа бахеи семилетка пхеллагIа шу балха тIара хьокхамаш дика долаш чакхлакхеи бекам эцларо а раьна хинна кхагIа айдир тха предприятей кхъхьегамхой творчески хьинар.

Ацетоно-бутиловни завода коллективо, химически гIулакхашка йолаш йола кхачаи белгал кIелаиъяра тIагIерта бола а беш. Пленума накъа яха кийчулуа хана башха-дика толамаш дакъар-хьоара меттел дIауийиташ йола мелласса — шекар дакъкха-ча производствера хьакъеста хIаманаш—70 процентага дIа а кхоачаеш. Технологи оттанаш хьоар йалаца дакъкхача промышленносте хьакъеста хIаман ухитIаргIолш.

Болх беш хиннача цехашка феноли этилови спирти дакъкхара тIаиъяра хинна декхар тIерадакхарца КПСС ЦК Пленума накъа йоагIа Грозненски химически завода коллектив, хIаьта кхы тIа а тоа баь, ийиса болх бара чотах цу декабрь бетта план кхоачашъяь ца Iеш, болх беш йолча моцисотшкара планаца дикка совгIа дургьа фенол, ацетон, этиловни спирт, полиэтилен.

Халкъа боахама дерриге доакъош сихагIа дегIакхувлара, хьадда хIанзарча этапе, химе йоархIам кхъьегта бокхха бе.

Ерригача управленне гIолла цхьаьтта бетта план, кхоачашъяь ханал хьадха — 22 ноябре, планал совгIа продукци якхха вьина тIаийца хинна шера доаш социалистически декхар тIехкхоачашлаьа.

Дикка тIехкхоачашъяьл кхъьегама оьсарле лакхъярен товарни продукци якхкхарга дIабода мах лохбарен заданеш.

Ухх тIехъьарча ханналца, промышленни предприятеша план кхоачашъяра дешаша уйла дукхагIа тIа а йохийташ, боха дукхача хана тесса дита леладелг продукце дикал лакхъяра, профсоюзна культура айара тIадерзадь дола докккий гIулакхаш а республика нах бахача моттигашкара фоп Iамаши цIендарца дуьзаденна дола гIулакхаш а къоастадерта.

ХIанз цу дешашта хьадда а тайпанера а гIулакхаш чакхдоахаш я предприятеш управленеши.

Белггала аьча, кхоастадь дакъкхар йиз болаш йола каталитически реформинга цIи установка гIр. Грозне заводера хьакъьяхьара дош. Лакха оттан йола бензинаш Новогрозненски мехкалъта чакхдоахача заводе дукхагIа хьадар а тIехьа лакрхIача цо йиш хулийтаргьа автомобилний бензинаш тоадара проблема кхоастеш.

Белгалдакхха дешаш да, ер семилетка йолалуча хана Къалбаседа Кавказе йоакхкхаш хинна химически продукци лоарна йоаца а ассортимент кIезига йолаш а хинна хилар.

Химически промышленность сихха дегIайоагIлга йолалуча-ца КПСС ЦК майски (1958 г.) Пленумо шерра торонаш хьайийлар Къилбаседа Кавказе йокха хими хьаара, химически промышленность дегIайоалаера. Партен правительствен дьаьа сопашка белгалдаь гIулакхаш чакхдахар бахьан долаш уьх семилеткех 1958 шерагара 1963 шерага кхачалца йолча хана ерригача химически продукци арахецара боарам 3,7-за лакхбенна, хIара шера кокъера 2,5-за лакхбенна продукци якхкхара темп 92,5 процент хилар.

Нохч - ГIалгIай мехка цун боарам лакхбенна6 2,5-за, продукци якхкхара темп 63 процент хилар.

Ховш да, Къилбаседа Кавказ Нохч-ГIалгIайчен мехкадатта белдала ресурсашка диллача Советски Союза йIаьхегIа йолча рабонех цаI хилар. Вайшна да мехкахьта, Iаламех полутини газ, мехкадьта продукташ чакхйоахача хана хьаьова газаш.

Цу тIа а, Къилбаседа Кавказерча мехкадьтташа хьалъюьла газаш дикалца белгалйолаш я, хIаьта мехкадьтташ дукхха молекулярни парафинови углеводородаш йоахкаш а да, практически зулъмера хлора, сера, кхимирий хIаманаш уьш а дан.

Езача органически синтеза эша йокхкий бейаЙа ресурсаш, минерални оахкалаш — дуьш дола тух, йод, бром, известняк, полиметаллаш, кварцеви гIум, ртуть, цIаста, цинк, кхимираш йолаш хинларо гептара дика хьалаш а экономически гIойле а хулийт вай экономически районе химически мехкадьтта чакхдоахеи промышленносте дIахо дегIайоалаера.

Цу тIа дIатIатохарда вай, цу доллача хIаманаша уьхаза новкъостал дер дика кIаьда климатически хьалаш, дикка докккий кхьаьгама кхоачашш, энергетически хилеи ресурсаш хилар.

Оаха, предприятешен партийно-советски органашен гIеттара тIоаIа новкъостал а деш, отта а кьлаккерча органашка хьажа аьнна дIачуенна 1970 шерага кхачалца мехкадьтта химически промышленносте дегIаухаргIолча плана проект.

Цу проектах Къилбаседа Кавказе дIахо дуккагIа хьае езаш я гIулакхаш кхоачашъяь управленеши.

Белгалдакхха дешаш да, ер семилетка йолалуча хана Къалбаседа Кавказе йоакхкхаш хинна химически промышленносте арахецара валови продукце боарам 1970 шерага кхоачаш 10-за гаргга лакхбе, хIаьта шера юкъера лаьрхIача тем лаххьлар 125 процент хургьа.

Районна химически мехкалъта чакхдоахеи промышленносте дегIайоалаера кхьаьга монгIа йоацаргьа Нохч-ГIалгIай мехка керда производстваш хьалъяро. Химически продукци якхкхара боарам 1970 шерага кхоачаш 8-за совгIа лаккхургьа.

Цу гигантана гаьна йоацаш хьалъергьа дегIаузуха Грозненски заводашкара хьакъеста нарфинна дIа-ца лаьрна гIа хьакъеста йолаш а совгIа лаккхургьа.

Колхозное яхача юрта гаьна йоацаш ухх гарггарча хана хьалъергьа чакх а доахаш полиэтиленах листаш пленкеи хьсорйола предприятеш.

Цу шеракха йоьзагIойаначул йолаш дегIайоагIаргьа вай хIамен мехкадьтта чакхдоахеи заводаш.

Оттаяь план кхоачашъяро кхы а дикагIа хьалаш хулийт юртбоахама производство, прибораши машинаши еш йола, бесаш долча металлурге заводаш, промышленноста кхидола доахъош дегIадолладара, хIаьта ишшта цо Iалашдерда технически гIулакхашка ухийташ йола кхачаи продукташ мукъайоахилга а бахача наха шоашта леладу химе товарш дикка духхагIа хьадеата а.

Мадарра аьча, тха управленне промышленносте дегIаухарга хIанз эшача гIулакхашка хьежежа, хIаьта цу бакъъхарча гIулакха тхоашта кхы а дикагIа новкъостал дерда мотт тхона Iилматохкамен проектни институташа, гIишлой-монтажни организацеша, планиован снабженчеи органаша.

Хдьата тхох, дукхха эзараш болча химически мехкадьтта чакхдоахарех латтача коллективах аьча, оаха тхоай дерриге нинаши кхетами дIалургьа химически промышленносте сихха дегIайоалаяра гIулакха, коммунизма материально-технически база хьяяра гIулакха.

С. СИНЕЛЬНИКОВ,
Кьлбаседа - Кавказски Совнархоза химически мехкадьтта-чакхдоахачеи промышленносте управленне начальник.

Вакуум - фильтраша лерттIа болх белга дика Iалашдеу Грозненски нефтемаслозавода 40-ча участка операторо нов. Алексей Сапегина. Цунга смена йолча хана ихьякхха хьовзам боацаш дика халлаин ду вакуум-компрессораша. Семилетка пхеллагIа шера план 25-ча ноябре хьокхачашъяьл установка коллективо. Из тоаш боакхкхача кIезига дакъа лаьцадан оператора нов. Сапегина.

Хдинз КПСС ЦК декабрьски Пленума сийленца накъа яхарз кхы а хьинарегIа кхъьегаш я установка коллектив.

Сурта тIа: А. Сапегин.
В. Дзиська сурт.

ХИМИ—ХЬАЙБАЙ БОАХАМЕ

Доахаина дуадеш долча доакъаргийца сернокислин цинк хилийтача цар луш йола шура хьажаргIа йолар тохкаш опыташ йоагIа Нохч-ГIалгIайчен юрбоахама опытни станце. Цу гIулакха биъ етт къоаста а баь, жмыхаш тичаси а детташ сернокислин цинк дуадир царна, Iатта дегIо озача кIара килограммаша доархIам 0,5 миллиграмм сернокислин цинк а тохаш. ХIара деина хьыдача сахьатах тийлар доаханна сернокислин цинк.

Сернокислин цинк а ца тохаш цу кхоарамагIа деррига доакъар цу луш кхоабаш цхьаьхьан доахан дар (контрольни группа).

Опыт еча хана хIара деина доархIам бора доахана луш йолча шурий, хIара тхи ди массаза доал шишша дийнахь вIашта шурийца массе процент хьоанал я. Цу опытех хьахиннар ухх тайпара дас сернокислин цинк тохаза доал доакъар а луш кхьабача доахаларга яьккхача шурий хьоанал хунна ца луш йисар, хIаьта лаккхеча вай аьнача боарамагIа сернокислин цинк а тохаш доакъар дийххача опытни группаца доахаина еннача шурийца массе процент хьоанал я. Цу опытех хьахиннар ухх тайпара дас сернокислин цинк тохаза доал доакъар а луш кхьабача доахаларга яьккхача шурий хьоанал 0,2 процент тIехьа вешта кхоабача хана луш хиниачул. Буттчакхбаллаца а тIаетгаелар из хьоанал.

Цу опытах хьахинначе тешшаме хьахьекхар доакъаргех сернокислин цинк а тохаш доахан кхоабаш цхьа кхиъ цар луш йола шура хьажаргIа хулга.

Хьакъарч тоаладора а нанахьакхарч яккхара а B^{12} яхача витаминах малагIа пайда болаш тохкаш опыташ еш я юртбоахама опытни станци уьх тIехьажарга кхъьегаш.

Естественни хьадех хьакхъярчашкеи оалхазаршкеи B^{12} яха витамин кхоач тайп-тайпара садоахкха хIамаш, яьнаий, яйнача хIамай декьий даарца. Онда дьяннача доахънеи женеи кайсарлагашки кхоачамболлаш шиъ шегIа хьяхуа из витамин ДегIахьашш доагIача хьайбай кхачанаца кхоачамболлаш B^{12} яха витамин ца хилча цяр дегIахьяьлга дьяьлау, тха морсли, хьпашка дадарш уьгт, болаш меклу, гIар талх, нана-хьакхарчаша хуркаш кIезигагIа ю, Iоьь хуркаш а кIезигагIа хьалкхув.

Ханага хьежжа хуркех кхо группа а эш йир опыташ. Хьалхарча группаца кхъастайир 2—4 бутт баьина хуркеш, шолалгIча группаца — 4—6 бутт баьина хуркеш, кхоалгIча группаца — 2 бутт баланза йола хуркаш. ЦIарга хьежжа кхъастайир контрольни группаш а.

ХIара деина ГуйрийиЙа дуллача доакъарах боаррамагIа витаминкрованин моака а тохаш кхоабар уж. 50-и 35-и миллиграмм витамин а луш бетта кхъабача хуркашта дийнахь - бус тIаккхеташ дола дуьх вешта кхъабачарна кхетачул 33 процент дукхагIа хул. 2 бутт баланза йола хуркаш ежъача биомасеца 15 миллиграмм а луш кхъабар. Контрольни группанарча хуркашта кхетачул 38,6 процент дукхагIа дуьх тIаккхетар дацна.

Хуркаш яккхаш йола нанахьакха B^{12} яхача витамина 100 миллиграмм а теха тоаьь кхоча биомасеца а луш кхоабаш хилар дуккха а дикагIа дегIадахь хуркашка. Хдьата яккалеска 1,5—2 бутт хьалха дена яккаш йола хьакха ишта кхъабача лоадама хIама ца эшаш 20 процент сон йола цо юхь хуркаш, кIезигагIа хул енна юхь хуркаш, 3—4-за кIезигагIа йоь тIаььа а йолаш яь хуркаш, цунца ишна наьнах кхъастеча хана 10—20 процент дукхагIа луьш доаллаш а хул уж вешта кхъабача нанас яларел. Ишшта сихха гоялла йолалуу лерттIа дегI па дальш эсала бIа-са хьякхий хуркаш а.

Баьча лоархIамах гучадаьна да B^{12} яха витаминаш йоаххха биомассаш а етташ кийчдьяна доакъарийца хьяхарч кхоабаш хинна аьхха Нохч-ГIалгIай республике а царна тIаккхеташ дола дулх юккъера лаьрхIача 20 процент соадаргхилари, хIаьта доакъар 15—20 процент кIезигагIа доадае дезаргхилари.

Цуа сонна гIа, хьакъарч сихагIа дьякхкуьш а тоалуш а хилларца чухнаьа дарца царна гIулаьх даргеи уж деларгеи дIадолар а. B^{12} яхача витаминаша хьакхарчий дегIамаш дика тIоагIдешш хилларца дукхха кIезигагIа детталаргда лаларш, эшалургда уж йоьлга.

Грозненски ацетонан заводера B^{12} яха витаминаш йоаххха биомассаш дIакхуьлга Iилматьяьлкхача цера 75 зтар сом ахча кходе йиш хургьа цера 5000 хьакхий хурск хьякхкеи болча республикерча юккъера хьакхарч лелаеча боахама, хIаьта эшаш а хьакхьаш а кхоачаца биомассашка цу боахама цера дIагIоргдар тIехдаде а 800 сом мара дац.

Цу дергинена хъаьта тешаш ду B^{12} яха витамин республике доаххха дола дулх алсамдакха йоккха резерв хилара. Хдинз ухх сахьате биомассаш делаеш 50 сомга боахам ба.

Хьайбашта телачу доакъарийца кхоачамболлаш минерокомпанташ цу хIарах хьайбаш Iазаро дус, шера йоккхера, жена тIера тIа кIезигагIа долеш, ишта кхыдола гIулакхаш а дертIара долеш.

1964-ча шерагача ший тематически планах юртбоахама опытни станце коллективо шийна хьакхашка декхар оттагу: дулхха кхоабача хьакхарчашта микроэлементаш телараех мел пайда боаш тохкилга.

П. СОКОЛОВ.
Нохч-ГIалгIай республикански юртбоахама опытни станце хьайбай боахама отдела заведующи.

Хьувкъама лард йоллаш боахк

Гурахьа дIадийнача яларташта 4.597 тонн минеральни удобренеш товсара къоьсам болабир бутт хьалха Сунженски производственни управленне колхозашка. Суперфосфатни аммиачни селитре дIатовса араьлар 58 тукови селлкеи цу гIулакха тоаль кхы а 20 комбайни.

Удобренеи товса езаш яр 17325 гектар, дуккхагIа йолча моттиге дIатайса яьннай удобренеи. Ерригача техникех бизза пайда эцарах эгара дукхагIа минеральни удобренеи дIатовса вIаштIехьабьяьнад «Коммунизме бода ницъ» яхача колхозе. 8 тукови селяка хиннай ухха-за дийнахьи бусси болх беш. Говза а кхъьегама оьсарле лакхагIа хургIолча бесса а вIаштIехьабьяьклеб механизаторий болх бокхха опыт йолаш волча бригадира Еремина Алексея. Мукх дIабийнача тIехххьарча гектараш тIа удобренеи товсаш я хIанз бригада коллектив. Цу тайпара дика хьокхачаш дьяьлаш дьяьлаш «20-гIа партсъезд» яхача колхоза механизаторашца а. дIатайса йоаллаш латт удобренеи кхыча боахамашка а.

К. ВИННИК.

Грозненски локомотивни депорта беза мухь кхуьха поездаш леларо машинист Боков Сулейма дукхха-ча хана денз из болх беш ва. 1963-ча шера халкъа боахама мухьаш тIадолаш бIаьш поездаш йигаш цо. 8 тоннад дукхагIа дизельни доагор кхоьаьл. Грозненски локомотивни депорча партийно - паччакъялкхеи тIахьожама группа председатель ва Боков Сулейма. ВКПС ЦК Лаккхеьхарча партийни школе заоно дешаш а ва из.

Сурта тIа: машинист С. Боков.
Н. Кобнашвили сурт.

МИНЕРАЛЬНИ УДОБРЕНЕШТА—ЭЭРРА НИКЪ!

АКАДЕМИК С. И. ВОЛЬФКОВИЧ.

☆

Ухх тIехъьарча хана хьинар чIоагIа айденка ба советски химикаш. Химически промышленносте сихха дегIайоалаер аьнна 1958 шера мае КПСС ЦК Пленумо решени яьча хана денз, вешта аьчча пхе шерал кIезигагIа совгIа хьяьлагIа, дукха болх баьб гIишлош хьаьлеш, промышленносте шеръеш санна, ишшта химически Iилма дегIадолаладеш а. Хдинз партен правительствая химе дукхха боллхой тIахьийхаб юрта боахам айбара тIадерзадь низаш дебдарга.

Iилмо яхачунна бокъонца рьала а долаш, хьаьла латтача дерригача мехкаца ухх тIехъьарча итт шера Iоаьяьа йоккхача опыто чешш ду. ирригацеен кIезигагIа деиен цIа-на минеральни удобреншн лаьттах тIаяьна хIаманаш лорыо химически средствашка кхаппка ехкилга, дIайийна хIаманаш хьувкъаяра а лаьтта леладора гIулаьх йоккъаеп дика доацача кхьча хIаманаш муьхаз хилар дIадаккхара а этгара иш болашгIа дика дIоагIа хилара. КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен письмо тIа-кхайкарал тIа аьнад: «Хьувкъан лаккбар духьа лоаттабу къовсам—иза ба эггара хьалха минеральни удобреншн духхагIа яхар дуьха лоаттабу къовсам».

Советски химически промышленносто ухх тIехъьарча хана минеральни удобреншн духхагIа эрахеца йолаяьл дукхха керда технологически процессаш кара а ерзаяь, шеръяьл цар ассортимент а. Царна юкъера цIераш яха езаш я производствашнитрофоски — азот, фосфор, калий а йоалаш йола комплексни удобрени; моллагIа йолча суперфосфатах йоаллаеча цкъан ахазеи хIана яларал аьнна дукхагIа фосфор а йоалаш йола тоаль суперфосфат; азот дукха да доаллаш а физически свойствеш дикагIа йола а аммонизированни суперфосфат; бор, марганец, молибден яха микроэлементаш йоазкха суперфосфат.

Хьае йолаяьл аммофоси диаммофоси — азоти фосфори йоалла вIашагIьяяь комплексни удобренеш; доакъаригIна меттел хьайбашта тела а концентрированни удобренеша меттел тесса а мегагрйолаш йола фтор дIакъастабашта фосфат. Борно-селикатни породах гIиккех хьыр маьхера борни микроудобрени. Низтъка мара разложенни хулаш доацача цу рулаех хIанзалца цхьаниъха а яьяь е удобреш а, е борни кислота а. Промышленносто хIанз юрта боахама тел кхыйола микроудобренеш а: марганцевн, цIаста, цинкови, молибденови.

Карааерааяьл Iалама газах синтетически аммиак йоаккха производство а, хIаьта ишшта мочевина (карбамида) синтез еш йо-ла, балаи оксарле лаьтта технологически процесс а. ДегIаухаи латт кхоча азотни удобреншн хьаелга а царех пайда эцилга а. Дукха ха йоаццаьн карааерааяьл низ болаш пишкашка фосфор хьаеш йола лакха балха оьсарле йола производство, из йоккха перспективе йолаш я электроэнергетика дегIайолаеш хилларах. Карааерааяьл силькинтах, флотационни хьисане хлориети калий хьаеш йола процесс.

Ухх тIехъьарча хана тохкама институташка, лаккерча школашка, заводской лабораторешка могаяь а Iомаяь а я ахзаводской масштабашка тохкам бергболаш а хIаьта цул тIехьагIа промышленносте чакхдоахаргIойлаш а йола дукхха керда технологически процессашни минеральни удобреней керда тайпанаш. Цу тайпарех я дукха вIашагIьяяь, балласт йоаца удобренеш; калеи аммонеи полифосфаташ, кале фосфати суперфати — дуккхача юртбоахама культурашта йола хлор ца йоалла калийни удобреней. Ахзаводской тохкамаца де долаздьд дукхача хана пайда луш йола моченинах ярцех. Ховш мадарра, 1965 шера 35 миллион тоннага кхоачаш минеральни удобреней хьае езаш я вай промышленность, вешта аьча 1962 шерана ниЙсйича шозза духхагIа хьае езаш, хIаьта 1970 шу тIакхоачаш низаш шоззанеп кIезигагIа доацаи кхы а совдаха дезаш. Белгалдакхха дезаш да, удобреней хьаяра дуиеи ГIа хьалларча моттиге латтача боахама эшшача боораме массеяк хьоанала элемент йоаллача, комплексни вIашагIьяйначеи удобренеи дуккха тайпаи.

ХIанз хьалъяя йоалаш а карааерзаеш а я фосфаташа кислотни экстракцеи электротермически переработкеи яра методаца доакъун фосфорни кислота а детгаи концентрированни удобреней хьаю заводаи.

Ухх гарггарча хана болх бе йоллалургьа 45—50 процент фосфора пятнокись а йоаллаш йола шолха суперфосфат хьаю йоккхий заводаи.

Цхьаццайолча институташкеи лабораторешкеи дукхха теоретически, методически, тохкамаш дьяь, производдуевнии процесаш дIаю эргIойхаш товара, удобреней дагеIеи дикеи хьаяра гIалерзалаь.

Юрта боахама химизаци яра керттера практическу декхарши кхоачашдеча цун шин сигIоп доархIам бинза барггбаи 1). лаьттах тIаяьшача хIаматта мел эш минеральни удобреней хилийтара , 2), минеральни удобреней кIезигагIа йоаяра я лаьтта леладора культура лакхъяра а наькъаца удобренеех пайда дукхха а дикагIа эцаяза барг ца хилар.

Удобренеи дуккагIа хьаяра декхараш дукхача хьале кхоачашшеп да партеи правительствеи ухх тIехъьарча хана яьча решеншка хьежжа сихха темпашца а йоккхийча масштабашца а агрономически рудяй рудникаши химически заводаши хьалъяра, хIаьта ишшта боль беп йолча предприятеша мамогга дукхагIа интенсификаци яреп

КОЛХОЗ ТIЕХЬАЮСАРЕХ ХУРГЬЯЦ

ТIЕХЬАДУСА БОАХАМАШ ХИЛА ЙИШ ЯЦ!

Шелковски производственни управленге меттех, аграрачу республинге а боккхачIаьрех боахам бо «Чеpвленскийн колхоз. Цун шерача даьгIенашка дакъазделлачу соахка дуьсу. Дукха да колхоза оалхазарадо. Ю-тIехьарехь боахам артела комсий бешамаш 265 гектар я. Колхоза кхашкара балхазе деш тайпатайпара 54 трактори кхийола юртбоахама машинашца я.

Лоаяца аьлча, шолг колхоза экономика сихха дегIайоьлаяра мел эшш долаш бе боахамера кхьаьгIамбой. Цхьабакъа, тха гIулакхаш шерагара шерара лелдарагIа лелар. Доакъарий кхочам ца хилар бахьан долаш соахка дукха жам доаханн дайра, йара кхоабаче Iатто цуьн йола шура лоадама хIама ца эшш 150 килограмм чухнахьа яьлар.

Производственни управленера шо раьза а хинна хьатIаевена керда председатель Михаил Пименкарпович Савченон эттах хIанз тIехьабусаш хинна тха боахама кеpте. Цу хана денз бIнь бутт мара бIаьнабеце а, дикалгахьа эргалонашш хIаьнзIехьа а хинна. Боахам тоабала болабеннаб.

Тха кертера боахам жа да. Дукха да тха деатта доахан а. Iа юкъе долларшехьа а доакъар кхоача а даде дусар колхоза жа а доахан а. Доакъар йийсде кхича районашцен областашкен ахь деза хулар.

Колхозашца дага а даьнна, цу тайпара гIулакх цIакхха хурбдоацаш дIаделлакха, аьнна сопам бир оаха. Юкъарча хьайбацца шерта а дика з доакъар хилийта деза.

Моша а гIожа а доакъар кийдеча мотте терттара дика кхьаьхIитар колхозхоша. 50 эзар тонн гIарта хьажжIийн 13 эзар тонн рожен силос дIеделлай, хIинца йол соахкарчу шоша дукхагIа хьекхай. Цу тайпара, эшшача тайпара ххомбойн, доакъар шортта хургда.

Цхьабакъа, из хьалъаза юкъяр мара ян. ХьатIалоаргIача шера кхы а доакъара Iалашдеш ца оаха доакъар. Цу гIулакха хIанзе а лард еллай: эгтара дикагIча хана 2284 гектар рожь дIадийнад, цунах дуккхагIа дола рожь а, 88 гектара тIара кем а хозхьайгIарча силоса дIаболларгIа.

ЧIоагIа дика гIулакх да цIьвьхха а: хьайбаьта доакъар кийдеча духхьашха хьинаре дакъа йола хьайбаш лелдарагIа. Хьаьста дика кхьаьхIитар Федор Кузьмичан Садок Стуончкин керте латтача бригадашшарча жа Iушз. Йол хьатIаозача а цунах арIгIаш дечча а хьинаре дакъа лаьцар цар.

Ахка дIадалалехьа болабелар йар колхозе гIишлоьлойн хьайбаш дIелдарагIа Iотта кийчо я Октябрьски цIей хьатIахха-чаьхье докъошца ремонт яь йистехьаж еррига желаш, доаханн Iаьсийн доакъарий дIаделлай, хIаьта

ХАЛКЪИЙ ДОТТАГІЛЕН УЙЛАНЦА КХЕБЕ НАХ

(Йистеделлар. Деллалур 3-ча оагІо тІа).

йоккха вежаршша йола бартыхоаГо. Цудухьа къастта боккха лоарХІам бойла даздина да маркистско-ленинскн теори Іомаяр, партен правительстван решеннеи, вай партс а советски паччахьалкхен а дегІ-ятелнй къамъалло іоларгта Іомадар.

Интернационализман халкъыйдоттагІенн уйланца нах кхебар—кампани яц. Моллагіа хьекам а санна, сага вахара хьалхарча шерашке а денз бе бешан бе ша их хьекам. Хьанта цу тІулакха іоларХІамера мотт хотт хоаГ дешатта. Деза-ІІа юкъе хьавуо бера эггара хьалхара саихетамн уйлен, цун хьалхъ кхаъ нравственни тІулакхаиин дегІаахара лара йолла йолалу цу хана денз. Дахька-ноаноюкнен делладерш боккхагІбара-ЛІкен духха хІама дулургда шоай бераш интернационализма уйланца хьалхедара тІулакхха. Хьаьта мьарен сесагеи боьконаш цхьатарра йолаш болча советски дезале да а нана а цхьатарра деккар тІалатташ а бехктохкаме а да берам хедара тІулакхха. Ухьаьа кеггтерлар дсси нанеи шоашкара дика хьокхам бІлар, цар вахаре а балха тІа а дика омалаш хилар, граждански юхь цІена хилар, общественна пайданеруа къхьегаме цар дакъа лаиар, колхоза, совхоза, предприяте тІулакхий, мехка чурча а арахьарча а тІулакхий нийса мах бар дадухьха моттнгаш ийлсну дашьен ноаноюи дезала юкъе массе тайна обыкательски самаалаи лелаеш, цхьаболъа событей бе боагІача тайпана мах ца беш, берий сакхетам вІашТехьбалара цунах мел зе доал кхета а па деи.

Советски общества вахар лаьхий да сийлаи доккхагІа тІулакхашца, хІаьта цо тайп-тайпара а сакъердаме а материал ду бераш ца беседаш яр. Дуккхача къамех латтача Советски паччахьалкхен халкъаш мшитта дах а пар кхо мшитта хьег а ха тІергтаргдолаш берий безам болийта беза, тайптайпара халкъий сийлахьара тІекеп Бовзийта а пар Іилмана, культураца, искусствана юкъе дакъа мшитта лоаи дувца а деза, тайп-тайпара къамех бола тІоргбаьна виккалаш цаона шоай тІулакхаш ІІекеп лиен юкъараца бакъбе беза даьшеи ноаноюи.

Дуккха къамаш дахача вай республике, берритача мехка а санна, тайп-тайпара къамех долчу бераштта юкъа школе а, школа доацап а доттагІан хилар тамаш а яц. Дай-ноаной деккар да бераш юкъера доттагІнен тІулакхаш массе тайпара могадар.

Лаккхе дийнад вай мехкарча халкъашта юкъера вежарий тІулакхан белггала хьаьокхаш доаг Іамаза. Цоагіа доарХІам а да, вахара массе а доакъошка халкъаш кхотадеш а уж гаргаоашш а мел дола хІамаш хьагучадахар уж бакъха-дика традицеп еБаяр. Цунца цхьана вай сийлахь ба-ІІа национализмах юхедиеса пан хоаддалаь Дайдахар. Нацнонализмах юхедисарш ДІадахар социализмагара коммунизмага довлара исторически деккар кхоачашдердода лоарХІамегІарча халлес цаІ да.

КПСС лаккха айиъ ДІехьу хьалкъий доттагІен, социалистически мехкашта, массе а мехкий къхьегамхоитта юкъера вежарийн долчу дикача тІулакхий вІаздеш юкъера новкъостлен ленинскнй байракх.

С. ДЖУГУРЬЯНЦ.

Наурсий культура университет

Науркси районни культура ШІагІарча культура университето болх бу хьалхара шу да. Цхьабакъда, цу доацдача хана дикка болх бе вІашТехьбалънна цу. Университете болх бепн а ворхІ сагІерта латтта общественни совет. Цун культурни школа хьехархо нов. А. А. Смирнов. Чоагіа сакъердаме а дадугІарий безам тІабодаш а вІашТехьбаькккхаб университеллар тІе факультет—юртбоьхонан искусства.

Дуккха ха йоаццан университета арГІанарча занятеи йолаш паргкома секретара нов. И. Н. Федорова доклад йнр КПСС ЦК июньски Пленума решеиеп къхьегамхоша мшитта кхоачашъа аьина. Доклад биотсънаьнчул тІехьагІа культура ЦІен художественни самодеятельности коллективо докхха концерт оттадир.

Чоагіа сакъердам болаш а гулбенпарий теркам тІабодаш а дар ухх денозпка культура ШІагІа хинна вай республикерча писателаи Ваьхьаудинан, Шоай произведенеи йнйлар писателаша Ведзигжев Ахьмала, Трунов Игора, Зденевич Ахьмала, Ахьмадова-ахка моаршпа хоатташ къамъалаш дир дешаркоша, университета ладувГІараша. Писателаша тизаш а деладар докхха баркал а аьлар гулбенпарна.

Дика чуловдаи болаш я культура университетера ДІахо дерздоахаш балнтий плапш а. Мисала, плана тІа лаьрхІад къаньача коммунистаца, персоналаи пенсионераца Х. П. Черноюзовоца. «Денадера къонаІ» яхь Шерипов Асланбекоахи цун йнпаш. Тайпе-тара книжка «Дакъа писателаша Н. Шипулинца, Іилмахоша, комнозитораша, артисташа вІашагІкхета. Дукха еза наурцаита шоай университет. Ухказа ДІаэмеинар веррита а 200 сан шоай пан, хьабакъда, цхьаккха заняти ДІайдаи 400 а кхы совГІа а сагца хулаш.

Н. ПЕТРОВА.

Кубана духьала яь кІийле

ВАШИНГТОН, 4 декабрь (ТАСС). Американски паччахьалкхений Организаце советза заседани хилар уьказа. Из гулйир «Массане юкъара хоржамаш чакхдоахаза юкъе ГІертарах Кубай правительство бехке йьча» Венесуэла правительства ДІадекарах. Белггала аьлча, Венесуэла президента Бетанкура Кубай правительство бехке йора «подрывной болх» чакхбаккхаре Венесуэле герз кхаьыйтад цо, яхаш.

ОАГ-а советно решени тІаийдай «Кубай правительство Венесуэлца чуьра гІулакхашка юкъе ГІертар» таххар духьа къастта йоаь американски паччахьалкхений юкъара комиси гулъе а Венесуэле яхийта а, аьина.

СУД ТІЕХЬАЯЬККХАЙ

НЬЮ-ЙОРК, 4 декабрь (ТАСС). Далласера ЮПИ агентства бева хоамах, Джекс Рубена, президент вера, дераш йоаьча балдера хьакъехьара дешага сиха хьажа а цу шун решеиеш кхоачашъера Іалашдар духьа де дезар да а Хкерамзлен Совета полномочеи дош йолча резолюцин. Ассамблеи собран йир «Португале доала кІал йолча территоре» дош Генерални Ассамблеи барайттлагІча сессе ден повестка тІа дуталда, аьина.

91 голос тІехьа а йолаш тІаийдар Генерални Ассамблеи уьр решеннеи, дуьхьал гІоьнаш—Португале доала кІал йолча территоре» дош Генерални Ассамблеи барайттлагІча сессе ден повестка тІа дуталда, аьина.

91 голос тІехьа а йолаш тІаийдар Генерални Ассамблеи уьр решеннеи, дуьхьал гІоьнаш—Португале доала кІал йолча территоре» дош Генерални Ассамблеи барайттлагІча сессе ден повестка тІа дуталда, аьина.

Цуьл тІехьагІа Генерални Ассамблее ДІахо йийнар колониальни мехкашн халкъашн шоай лоІаме хилийтара хьакъехьара Деклараци кхоачаштера йолча къастгача комитета доклад. ОАР-а викало Махмуд Риада къастта уьйла ТІаихийтар Алжен бахача нахага цоай кхел шоашка къоастаийтар дуьхьа царна сихха торо яланза а английски протектораташ цоай доІаме хьилийтара а яр. Цуьнан тІехьехам бар английски колонизатизм а ХІаьта ишта а Африккерча йоккхийча территоретта Португале деш дола довл а цІендаь ДІадаккхара.

Польша викало Казимир Смигановске ьылар, 1965 шера ООН-н 20 шу диъар ван планетера колониализм цІенъаь ДІаккхарца трубопровода чу гІолла ДІауха советски мехкдаьтта чакхдоахгрдолаш йола мехкдаьтта чакхдоахен мехкдаьтта химически завод. Завода эша цхьайола оборудованни енкей ГІермански Демократически Республика, Румыне, Советски Союзо, Чехословаке.

Сурта тІа: Плоцке завод хьалъеча.

ЦАФ—ТАСС сурт.

ФАКУЛЬТЕТА 20 ШУ ДАЬННАД

Тхьо шу хьаьха, 1943 шера, сийлахь-боккхача Дай-мехка тІема бирсича деношка хьайийлай Грознерча мехкдаьтта института механически факультет.

**Атта дандар цу хана. Дукхача предметаша хьехархой тоьшаш, книжкаш дандар, ошаш йола лаборатореш яьар. Цу хана денз дз тІехьагІа тоалуш, эргайолаш хьеиай мехнически факультет. ХІаьта ингаьнча хьехархой хилар эггара йолаш тІаийдар. Иш